

Hilmar Baunsgaards nytårstale

Taler	Dato	Sted
Hilmar Baunsgaard Statsminister	1. januar 1971	–

Atter er et år løbet ud – og vi er igen i gang med et nyt. Hvad enten man hører til de mennesker, som hvert nytår starter med en masse gode forsætter – eller til de mere blaserte, der lader som ingenting, så tror jeg, alle mennesker inderst inde – om ikke andet så for et øjeblik – tænker tilbage på det gamle år og spørger sig selv – hvad bragte dette år egentlig? 1970 gik – og som de fleste andre år gik det på godt og ondt. Men det var ikke noget almindeligt år. Måske har De glemt det, men det blev faktisk det år, da vi fik kildeskatten indført i Danmark. Måske lagde De ikke rigtigt mærke til det, men 1970 var også det år, da FN fyldte 25 år.

Mange føler sikkert, FN kun er et sted, hvor man først og fremmest snakker. Det skal siges, at man snakker, men hvor findes det forum, hvor de egentlige verdensproblemer ellers kan behandles? Hvor skulle vi ellers finde sammen – rige og fattige lande – og drøfte det problem, som mere end noget andet bestemmer, om verden skal eksistere eller gå under: Spændingen mellem rige og fattige lande.

Sommetider må vi spørge os selv, om vi rigtigt forstår, at netop det forhold er afgørende for, om vi skal have en fremtid eller ikke.

Det betyder ikke, at Europa ikke har sine egne problemer. To processer i Europa har sidst på året ført til dødsdomme, som afslører en indstilling i skærende modstrid til den humanistiske retsopfattelse, Danmark kæmper for.

Lykkeligvis skete der også positive ting i Europa i 1970. For første gang lykkedes det – takket være en målbevidst og viljefast indsats fra den vesttyske regering – at tage de første egentlige skridt i retning af en udsoning i Europa. Der vil komme tilbageslag, og der vil opstå nye vanskeligheder. Begivenheder både i Vest- og Østeuropa vil afsløre kræfter, der ikke ønsker udsoning. Men noget er sat i gang – noget, som vi for Europas skyld må håbe ikke lader sig standse.

Det bliver en forpligtelse for Danmark også at yde vort til, at det, som Willy Brandt satte i gang, ikke stoppes. Vi må ikke glemme, at målet må være nedbrydningen af skranke mellem Øst og Vest, men vi må heller ikke overse, hvilken kolossal omstilling der skal gennemføres. Utålmodighed kan derfor slå meget i stykker. Generationers nationalisme og medfølgende had skal ændres til samarbejdsvilje, til forståelse og gensidig resignation.

Andre led i den europæiske udvikling bør ses i denne større sammenhæng. Det gælder også spørgsmålet om udvidelse af Fællesmarkedet. Danmark er med i forhandlingerne herom – og vi håber, at 1971 bringer klarhed om mulighederne for at nå til denne udvidelse.

Vi har både politiske og økonomiske interesser at varetage – men vigtigst af alt er det at se dette i den større sammenhæng. Fællesmarkedet kan aldrig blive målet i sig selv. Det økonomisk-politiske samarbejde i Vesteuropa må være en station på vejen til samarbejde omfattende hele Europa – og det igen en station på vejen til det verdensomfattende samarbejde mellem rige og fattige lande. Kun i det perspektiv får Fællesmarkedsforhandlingerne deres egentlige mening.

Når vi diskuterer Europa herhjemme, må vi derfor spørge os selv – siger vi ja til Fællesmarkedet alene på grund af snævre økonomiske særinteresser – eller siger vi nej, fordi vi ikke vil vise resignation. Ser vi de større perspektiver, når vi diskuterer Europas fremtid?

Vi i Norden led nederlag i vore egne samarbejdsbestræbelser. Det kunne for nogle af os føre til bitterhed – men bitterhed er i sig selv destruktiv. På trods af skuffelser skal vi derfor fastholde den nordiske solidaritet. Det nordiske samarbejde er og må være en del af vort bidrag til det videre internationale samarbejde, som betinger verdens fremtid. Betragter vi det nordiske samarbejde som noget isoleret, noget, der skal træde i stedet for deltagelse i et større samarbejde – så bliver vi en bremseklods på den udvikling, vi ikke kan undvære.

Også indadtil blev 1970 præget af både positive og negative træk.

Vi fik – som vi nu er blevet vænnet til det gennem mange år – en betydelig fremgang i produktionen, og vi bevarede den fulde beskæftigelse. Men vi fik også – som vi ligeledes har været vant til i mange år – en kraftig stigning i priser og omkostninger.

Vi fik – eller rettere næsten alle fik – en vældig pæn stigning i pengeindkomsterne, men vi fik også en ny stigning i vort underskud over for udlandet.

1970 blev med andre ord et år, der understregede både vore gode og mindre gode sider. Vi diskuterer meget økonomi i Danmark. I det store og hele tror jeg dog, der er enighed om målet.

Fra næsten alle sider er der givet tilslutning til, at i de kommende år må forbruget ikke stige stærkere, end at der af produktionsstigningen også bliver plads til at nedbringe vort valutaunderskud. Danmark er så rigt et land, at vi simpelthen ikke kan være bekendt fortsat at bruge mere, end vi tjener. Og hvad næsten værre er – hvis vi ikke nedbringer valutaunderskuddet, vil de kommende år tvinge til at bremse den økonomiske aktivitet så meget, at vi gennem en vis arbejdsløshed opnår balancen på et lavere – om De vil – på et fattigere niveau.

Det ville være for tåbeligt, om vi på den måde ødede vor rigdom. Den nuværende generation ville da opføre sig som arvinger, der ikke kunne tåle at arve den velstand, som forældrene efterlod. Vi kan diskutere – og det gør vi – om andre har bedre råd, end vi selv. Det er der altid nogle, der har – men en ting må vi alle forstå: Vi kan ikke klare det alene ved at overlade opgaven til andre. Vi må ikke stille os i hvert sit hjørne med skyklapper på og sige: Det kommer ikke mig ved.

Det, der kræves i Danmark, er ikke, at vi skal nedsætte vort forbrug så meget, at vi kommer til at lide savn. Der kræves ikke engang nedsættelse af forbruget. Det, Danmark har brug for, er, at vi ikke sætter forbruget hurtigere i vejret, end produktionsfremgangen kan bære.

Danmark er – som de andre nordiske lande er det – et velfærdssamfund. De nordiske lande står som forbillede for det meste af verden. Der er lande, hvori den materielle levestandard er større, men der findes næppe lande, der i samlet velstand overgår de nordiske. Vor sociale forsyning, vort hospitals- og sundhedsvæsen, vor undervisning og uddannelse – alt det udgør velfærdssamfundet – eksemplet, der ses hen til. Alt dette skal vi bevare og videreudbygge. Det forudsætter, at vi ikke slår samfundsøkonomien i stykker. Til alle de hidtil kendte opgaver kommer så en række nye. Over det meste af verden – i hvert fald i hele den rige del af verden – er ungdomsnarkomanien blevet et stort og ulykkeligt problem. Det er vel karakteristisk, at det især er de

velhavende lande, der har problemet – de fattige lande har så mange andre problemer at slås med.

Generationerne har svært ved at forstå hinanden også i denne sag: Vi ældre synes vel som regel, at de unge svigter, medens de unge til gengæld føler, at det først og fremmest er de ældre, der har svigtet dem. Der er – som der næsten altid er det – tale om et både-og. En ting må vi imidlertid erkende, ingen af os kan være kolde over for det problem, som ungdomsnarkomanien er blevet.

Jeg har lagt mærke til, at nogle slår sig selv og andre til ro med, at kun 1 pct. af hashbrugerne synes at gå videre til de ”hårde” stoffer, samt at hashen ikke skulle rangere i en højere fareklasse end alkohol og sovetabletter. Sådanne overvejelser forekommer mig ikke at være et rimeligt udgangspunkt for stillingtagen.

For det første drejer sagen sig om, at stofforbruget i stigende omfang finder udbredelse i de helt unge aldersklasser på 11-16 år. For det andet er det nok så dristigt at udtale sig med beroligende sikkerhed om forhold, som ledende psykiatere og indsigtsfulde skolefolk advarer mod at bagatellisere. Deres iagttagelser går ud på, at regelmæssigt hashforbrug indebærer en særlig risiko for disse helt unge.

Det er under disse omstændigheder umuligt at betragte forhandlingen af ”stoffer” som noget uskyldigt, og det er samtidig nødvendigt at koncentrere betydelige anstrengelser om forebyggelsen, i første række oplysningen af børn og unge på så tidligt et tidspunkt, at de er fortrolige med problemet, inden de får fristelsen falbudt.

Forureningen er et andet af de store problemer, og dens bekæmpelse er vel en af de vigtigste af de mange nye opgaver, det moderne samfund stiller os overfor. Der viste sig i 1970 en stigende forståelse for denne opgave. Forståelsen har samtidig udløst utålmodige ønsker om, at der gribes ind her og nu. Derfor skal det også konstateres, at en stribe af foranstaltninger er blevet iværksat. Netop i dag træder nye regler i kraft om udstødningsgas fra biler. Der er fastsat støjbestemmelser for nye køretøjer, og der er i det forløbne år indført kontrol med nedgravede olietanke. De nye vandlove er ligeledes trådt i kraft.

Nok så vigtigt er det dog, at arbejdsresultaterne nu hastigt begynder at indløbe

fra det omfattende kortlægningsarbejde, som Forureningsrådet gennemfører med bistand fra henved et hundrede forskere, teknikere og andre sagkyndige.

For nogle uger siden afslørede en vand- og jordforureningsrapport, at situationen er temmelig ringe rundt om i talrige kommuner. Sagen har imidlertid også den positive side, at vi for første gang nu har fået gjort status over tingenes tilstand.

Det er ikke noget dårligt udgangspunkt at vide, hvor vi faktisk står, idet grunden dermed er lagt til en effektiv indsats.

En løsning af opgaverne forudsætter imidlertid, at vi er opmærksomme på et problem, som ofte ganske overses. Der er intet vundet ved at klare et forureningsspørgsmål under den form, at forureningen flyttes et andet sted hen. Hvis vi f.eks. brænder spildprodukterne fra vandrensningen, flytter vi forureningen op i luften. Hvis vi i stedet spreder disse produkter ud over markerne i tiltro til deres næringsværdier, kan vi – som vist i et naboland – opleve at se afgrøderne gå ud. Dette viser nødvendigheden af at gennemarbejde problemerne, før man skrider til værks.

Med i billedet hører selvsagt også de med opgaverne forbundne omkostninger og disses fordeling på samfundet. Hertil kommer, at vi ikke har det fornødne antal videnskabsmænd og teknikere til at klare bekæmpelsens specialopgaver. Særlige uddannelser er eller vil nu gradvis blive sat i system. Det rummer samtidig den lyse side, at teknikerne som modstykke til uddannelsesomkostningerne formentlig vil kunne anvise samfundet millionbesparelser.

Det er samtidig vigtigt, at vi husker, at forureningsbekæmpelsen er en international opgave. Luftforureningen over Ruhrdistriktet i Vesttyskland kan være meget voldsom, og vinden bærer forureningspartikler herfra så langt som op i det nordlige Lapland. Heller ikke vandforureningen kender grænser. Østersøens snavs rammer lige så vel Danmark, som Rusland og alle de andre. Østersølande. Forureningen kender hverken landegrænser eller forskel på, om vi hører til den ene eller den anden militæralliance.

Vi kan kun værne os mod den tiltagende forurening i samarbejde med andre lande, først og fremmest med de nordiske lande og vore øvrige nabolande. Forureningen er imidlertid i dag et så kæmpemæssigt problem, at det tvinger

hele verden til samarbejde. Her kommer FN igen ind som det forum, hvor international bekæmpelse kan planlægges og iværksættes. Det er en positiv opgave, som – hvis den løses – ikke alene kan bedre dagligdagen for alle jordens mennesker, men måske også skabe det internationale samarbejde, som gør det mere realistisk at tro på, at verden ikke endnu engang vil gøre forsøg på at udslutte sig selv gennem en ny verdenskrig. Det nye år byder os således opgaver nok – både udadtil og indadtil.

Vore egne økonomiske problemer kan vi klare, hvis vi selv vil. I de store internationale spørgsmål kan vi vise viljen til at yde bidrag og viljen til at presse på dér, hvor en indsats er nødvendig.

Godt nytår!

Kilde

Mellbin, E. F., & Mellbin, F.-M. S. (2011). Nu gælder det Danmark! □: statsministrenes nytårstaler. (1. udgave.). Lindhardt og Ringhof.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Nytårstale, Radikale Venstre

Relateret

H.M. Kong Frederik IX's nytårstale
31. december 1970

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hilmar-baunsgaards-nytaarstale-1971>